

RS
USREPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: Up-441/16-14

Datum: 24. 1. 2019

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi Andreja Korenčana, Dol pri Ljubljani, ki ga zastopa odvetniška družba Jernejčič – Peternelj in partnerji, d. o. o., Ljubljana, na seji 24. januarja 2019

odločilo:

1. S sklepom Višjega sodišča v Ljubljani št. I Kp 6115/2016 z dne 18. 3. 2016 v zvezi s sklepom Okrožnega sodišča v Ljubljani št. I Ks 6115/2016-101 z dne 15. 3. 2016 je bila pritožniku kršena pravica iz 22. člena Ustave.

2. Pritožnik sam nosi svoje stroške postopka z ustavno pritožbo.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Zoper pritožnika je bil s sklepom preiskovalnega sodnika Okrožnega sodišča v Ljubljani št. I Kpd 6115/2016 z dne 17. 2. 2016 odrejen pripor zaradi ponovitvene nevarnosti po 3. točki prvega odstavka 201. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14 in 66/17 – v nadaljevanju ZKP). Po tem sklepu je smel biti pritožnik v priporu največ mesec dni, odkar mu je bila vzeta prostost, tj. do 16. 3. 2016 do 6.30. Dne 11. 3. 2016 je Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani sodišču predlagalo podaljšanje pripora za dodatni mesec. Zunajobravnavni senat Okrožnega sodišča v Ljubljani je 15. 3. 2016 ta predlog s sklepom št. I Ks 6115/2016-94 zavrnil, saj je ocenil, da ni ustrezno obrazložen. Istega dne je nato tožilstvo podalo nov predlog za podaljšanje pripora. Sodišče je ta predlog posredovalo pritožniku in njegovemu zagovorniku ob 13.32 oziroma ob 13.34 po telefaksu in jima določilo čas ene ure, da se o njem izjavita. Odvetniška pisarna pritožnikovega zagovornika je sodišču nemudoma po telefaksu posredovala pojasnilo, da se zagovornik v postavljenem času zaradi zadržanosti na sodišču o predlogu ne bo mogel izjaviti, bo pa – ne glede na zakonsko predpisani rok 24 ur – o predlogu podal izjavo istega dne do 18.30. Zagovornik

je nato izjavo o predlogu sodišču posredoval po telefaksu ob 18.04. Sodišče je predlogu za podaljšanje pripora s sklepom št. I Ks 6115/2016-101 z dne 15. 3. 2016 delno ugodilo in pripor zoper pritožnika podaljšalo za petnajst dni, tj. do 31. 3. 2016 do 6.30. Izjave zagovornika z dne 15. 3. 2016 pri odločanju ni upoštevalo. V 3. točki obrazložitve sklepa št. I Ks 6115/2016-101 je navedlo, da ob odločanju o predlogu odgovorov pritožnika in njegovega zagovornika še ni prejelo, je pa pri odločanju upoštevalo izjavo, s katero se je zagovornik opredelil do prvotnega predloga tožilstva za podaljšanje pripora. Višje sodišče v Ljubljani je s sklepom št. I Kp 6115/2016 z dne 18. 3. 2016 pritožbo pritožnikovih zagovornikov zoper sklep o podaljšanju pripora zavrnilo. Menilo je, da predlog tožilstva za podaljšanje pripora ni bil podan prepozno in da je bilo obrambi omogočeno, da se s predlogom seznanila in se do njega opredeli, četudi je bil zaradi časovne stiske za izjavo določen čas zgolj ene ure. Navedlo je, da se predlog tožilstva z dne 15. 3. 2016 bistveno ne razlikuje od prvotnega predloga z dne 11. 3. 2016, do katerega se je obramba izčrpno opredelila. V drugem predlogu je po navedbah pritožbenega sodišča konkretnije opredeljena le ponovitevna nevarnost, ki pa naj bi bila na enak način opredeljena že v predlogu za odreditev pripora. Po navedbah pritožbenega sodišča se je obramba do navedb v predlogu za odreditev pripora izjavila tako na naroku 17. 2. 2016 kot tudi v svoji izjavi z dne 14. 3. 2016, ki jo je sodišče pri odločanju o podaljšanju pripora upoštevalo.

2. Zoper navedeni pravnomočni sklep o podaljšanju pripora pritožnik vlaga ustavno pritožbo. Med drugim navaja, da sodišče njemu in njegovemu zagovorniku ni dalo na razpolago 24-urnega roka za izjavo o predlogu tožilstva za podaljšanje pripora, upoštevalo pa naj ne bi niti izjave, ki jo je zagovornik podal 15. 3. 2016. Sodišče naj bi sicer upoštevalo izjavo zagovornika zoper prvotni predlog za podaljšanje pripora, vendar naj bi se ta izjava bistveno razlikovala od izjave, ki se nanaša na predlog za podaljšanje pripora z dne 15. 3. 2016, saj naj bi se bistveno razlikovala tudi predloga tožilstva. V izjavi z dne 15. 3. 2016 naj bi obramba med drugim opozorila, da je predlog za podaljšanje pripora prepozen. Glede na odločbo Ustavnega sodišča št. Up-431/14 z dne 17. 12. 2014 (Uradni list RS, št. 2/15) pa naj bi bil neupošteven tudi argument pritožbenega sodišča, da se je obramba do vsebinsko enakih razlogov lahko izjavila v postopku odreditve pripora. Po mnenju pritožnika je sodišče s tem med drugim kršilo pritožnikovo pravico do izjave v postopku, pravico do obrambe in pravico do poštenega sojenja iz 22. člena ter druge in tretje alineje 29. člena Ustave. Stališča pritožbenega sodišča v zvezi z navedenimi kršitvami so po mnenju pritožnika protiustavna in arbitrarna.

3. Ustavno sodišče je s sklepom senata št. Up-441/16 z dne 3. 12. 2018 ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo, in sicer predvsem z namenom, da presodi, ali je bila pritožniku z izpodbijanem sklepom kršena pravica do izjave, ki izhaja iz 22. člena Ustave. V skladu s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) je o sprejemu ustavne pritožbe obvestilo Višje sodišče v Ljubljani. Ustavno sodišče je pridobilo spis Okrožnega sodišča v Ljubljani št. III K 6115/2016.

B. – I.

4. Izpodbijanemu pravnomočnemu sklepu je veljavnost potekla že pred vložitvijo ustavne pritožbe, tj. 31. 3. 2016, ko je bil pripor zoper pritožnika tudi dokončno odpravljen. Ustavno sodišče praviloma šteje, da v primeru, ko izpodbijani akt v času odločanja ne velja več, ni izkazan pravni interes za odločanje Ustavnega sodišča. Zgolj ugotovitev kršitve človekove pravice ali temeljne svoboščine – ne da bi bil izpodbijani posamični akt razveljavljen ali odpravljen (prvi odstavek 59. člena ZUstS) – namreč praviloma ne spreminja pritožnikovega pravnega položaja. Vendar pa Ustavno sodišče odloča drugače, kadar gre za zadeve, v katerih je predmet ustavne pritožbe sodno odločanje o omejitvi osebne svobode iz prvega odstavka 19. člena Ustave. Poseg v to pravico je eden izmed najhujših posegov v človekove pravice in temeljne svoboščine posameznika. Učinkovito varstvo te pravice zahteva, da ima prizadeti možnost ustavnopravnega varstva tudi v primeru, ko izpodbijani sklep ni več veljaven. To pomeni, da mora Ustavno sodišče tudi v takšnem primeru ugotavljati, ali je bil poseg opravljen v skladu s človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami, čeprav lahko svojo odločitev omeji le na morebitno ugotovitev njihove kršitve.¹

B. – II.

5. Ustava v 22. členu vsakomur zagotavlja enako varstvo njegovih pravic v postopku pred sodiščem in pred drugimi državnimi organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil, ki odločajo o njegovih pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih. Iz tega člena med drugim izhaja pravica do kontradiktornega postopka oziroma pravica do izjave. Po ustaljeni presoji Ustavnega sodišča pravica do izjave pomeni, da mora biti stranki dana možnost, da se izjavi o celotnem procesnem gradivu, ki je v sodnem spisu in ki lahko vpliva na odločitev sodišča. Stranki mora biti zagotovljeno, da se seznanijo z navedbami, dokaznimi predlogi in stališči ne le nasprotne stranke, pač pa vsakogar, tudi neodvisnega organa, ki mu je v postopku zagotovljena vloga, da lahko vpliva na odločitev sodišča, ter da nanje odgovori.² Tudi po praksi Evropskega sodišča za človekove pravice je pravica stranke do seznanitve z vsemi dokazi in stališči, ki so sodišču posredovani z namenom, da bi vplivali na odločitev v zadevi, ter do opredelitve do teh dokazov in stališč eden od bistvenih elementov pravice do poštenega postopka iz prvega odstavka 6. člena EKČP.³

6. Pravica do izjave ima še posebno ustavnopravno težo v postopku odločanja o priporu, torej o posegu v posameznikovo osebno svobodo (prvi odstavek 19. člena Ustave). Ustavno sodišče je že v odločbi št. U-I-18/93 z dne 11. 4. 1996 (Uradni list RS, št. 25/96,

¹ Glej odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-275/10, Up-1507/10 z dne 19. 4. 2012 (Uradni list RS, št. 36/12), 6. točka obrazložitve.

² Tako odločba Ustavnega sodišča št. Up-108/00 z dne 20. 2. 2003 (Uradni list RS, št. 26/03, in OdlUS XII, 49), 7. točka obrazložitve, in številne druge.

³ Glej npr. sodbo ESČP v zadevi *Nideröst-Huber proti Švici* z dne 18. 2. 1997.

in OdlUS V, 40, 71. točka obrazložitve) pojasnilo, da 22. člen Ustave zagotavlja osebi, o katere priporu se odloča, enak obseg pravic, kot jih ima tožilec, in da ji mora biti dana možnost, da odgovori na dejstva, ki jo bremenijo, in predlaga dokaze v potrditev svojih navedb. Sodišče mora priprto osebo seznaniti z vsem gradivom, ki bi utegnilo vplivati na odločitev o priporu, in ji omogočiti primeren rok, da se do njega opredeli. Navedeno velja tako v postopku odločanja o odreditvi pripora kot v postopku odločanja o podaljšanju pripora. Iz odločbe Ustavnega sodišča št. Up-21/05 z dne 26. 5. 2005 (Uradni list RS, št. 57/05, in OdlUS XIV, 44) izhaja, da mora sodišče v postopku odločanja o podaljšanju pripora priprti osebi vročiti predlog tožilstva za podaljšanje pripora in ji določiti razumen rok za izjavo.

7. Pravica priprtega, da se izjavi o predlogu za podaljšanju pripora v fazi preiskave, je na zakonski ravni urejena v drugem odstavku 205. člena ZKP. V skladu s to določbo sodišče izda sklep o podaljšanju pripora na predlog državnega tožilca, ki mora predlog vložiti najmanj pet dni pred iztekom pripora. S predlogom morata biti brez odlašanja seznanjena obdolženec in njegov zagovornik, ki se lahko v roku 24 ur od prejema obvestila izjavita o navedbah v predlogu. Obdolženec in zagovornik se lahko s predlogom seznanita in se izjavita o navedbah tudi na posebnem naroku.

8. Kot izhaja iz 1. točke obrazložitve te odločbe, je sodišče prve stopnje pritožniku in njegovemu zagovorniku predlog tožilca za podaljšanje pripora vročilo po telefaksu in jima za izjavo določilo čas ene ure. Ta čas je občutno prekratek, da bi se lahko obramba s predlogom za podaljšanje pripora seznanila in nanj argumentirano odgovorila. Ne glede na to, da je bil predlog za podaljšanje pripora vložen samo dan pred dnem, ko je veljavnost predhodnega sklepa o priporu potekla, bi moralo sodišče pritožniku in njegovemu zagovorniku za odgovor omogočiti vsaj zakonsko predvideni rok 24 ur. Napaka tožilstva ne more biti razlog, ki bi utemeljeval poseg v obdolženčevo pravico do izjave v postopku.

9. Drži sicer, da je sodišče prve stopnje obrambi omogočilo, da se v primernem roku opredeli do prvotnega predloga tožilstva za podaljšanje pripora z dne 11. 3. 2016, in da je v sklepu o podaljšanju pripora povzelo izjavo z dne 14. 3. 2016, s katero je pritožnikov zagovornik na ta predlog odgovoril. Vendar pa s tem pritožniku ni bilo zagotovljeno, da se izjavi o vsem procesnem gradivu, ki bi lahko vplivalo na odločitev sodišča o podaljšanju pripora. Na to kaže že dejstvo, da je sodišče prve stopnje prvotni predlog državnega tožilca zavrnilo kot neutemeljen, ker je ocenilo, da ni bil ustrezno obrazložen, drugemu predlogu pa je ugodilo. Očitno je torej, da je bil (po stališču sodišča) drugi predlog bistveno drugačen.

10. Za presojo, ali je bila z izpodbijaním sklepom kršena pritožnikova pravica do izjave, tudi ni odločilna ugotovitev pritožbenega sodišča, da se je drugi predlog za podaljšanje pripora od prvotnega razlikoval zgolj glede utemeljitve ponovitvene nevarnosti, pri čemer naj bi bila slednja na enak način kot v drugem predlogu obrazložena že v predlogu za odreditev pripora, do katerega se je obramba izjavila na naroku 17. 2. 2016 in nato še v

izjavi z dne 14. 3. 2016. Ustavno sodišče je že v odločbi št. Up-431/14 navedlo, da gre pri odreditvi in podaljšanju pripora sicer res za odločanje o istem omejevalnem ukrepu v istem kazenskem postopku, kljub temu pa sta odločitvi povsem samostojni.⁴ Poleg tega se lahko okoliščine, ki so pomembne za odločitev o priporu, v času od odreditve pripora do odločanja o podaljšanju pripora bistveno spremenijo. Zagotovitev pravice do izjave glede predloga za odreditev pripora zato očitno ne more biti ustavnoskladen razlog za omejitev oziroma odvzem te pravice v kasnejši fazi postopka, pri odločanju o predlogu državnega tožilca za podaljšanje pripora.⁵

11. Iz navedenega izhaja, da je bila v postopku izdaje izpodbijanega pravnomočnega sklepa o podaljšanju pripora kršena pritožnikova pravica iz 22. člena Ustave. Ker izpodbijani posamični akt ne velja več, gre pa za presojo ustavne skladnosti akta, s katerim se posega v pravico do osebne svobode, se je Ustavno sodišče omejilo na ugotovitev kršitve človekove pravice (1. točka izreka).

12. Ker je Ustavno sodišče ugotovilo že kršitev pravice iz 22. člena Ustave, drugih zatrjevanih kršitev ni presojalo.

13. Pritožnik predlaga, da se mu – upošteva teže zagrešenih kršitev in hudih posledic za pritožnika – povrnejo stroški postopka z ustavno pritožbo. V postopku pred Ustavnim sodiščem nosi vsak udeleženec svoje stroške, če Ustavno sodišče ne odloči drugače (prvi odstavek 34. člena ZUstS, ki se po prvem odstavku 49. člena ZUstS uporablja tudi v postopku z ustavno pritožbo). Za drugačno odločitev bi morali obstajati posebno utemeljeni razlogi, ki v obravnavanem primeru niso podani. Ustavno sodišče je zato odločilo, da pritožnik sam nosi svoje stroške postopka z ustavno pritožbo (2. točka izreka).

C.

14. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi 47. člena v zvezi s prvim odstavkom 49. člena in prvega odstavka 34. člena v zvezi s prvim odstavkom 49. člena ZUstS v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik, Marko Šorli in dr. Katja Šugman Stubbs. Odločbo je sprejelo soglasno.

dr. Rajko Knez
Predsednik

⁴ Glej 11. točko obrazložitve navedene odločbe.

⁵ Prav tam.

RS
US